

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๖
ศิษย์คือ

กับหมู่กับเพื่อนนี้มันสะดวกอยู่ไม่หยุดไม่ถอยนี้ หลังไหลเข้ามา-มาเหยียบมาอย่าทำลายนั้นแหละ ไม่ได้มาส่งเสริมอะไร นี่เคยทำมาทุกอย่างในบรรดาที่นำมาสอนหมู่เพื่อน ที่หมู่เพื่อนทำอยู่ทุกวันนี้ผมเคยทำมาแล้วทั้งนั้น เคยอยู่กับพ่อแม่ครูบาอาจารย์มา ท่านก็ว่าท่านอนุโลม เราไปดูท่านไม่เคยเห็นที่ไหนปฏิบัติเหมือนท่าน เราก็ได้ยึดหลักนั้นมาประพฤติปฏิบัติเต็มสติกำลังความสามารถของตน จากนั้นหมู่เพื่อนก็มาเกาะรวมเข้ามาเรื่อย ตั้งแต่ท่านมรณภาพจากไปนั้นแหละ เข้าไปในป่าในเขาที่ไหนก็รวมไปตาม สุดท้ายก็พันกันจมไปด้วยกันอย่างที่เห็นอยู่

เราไม่ใช่เป็นคนนิสัยวานากว้างขวางใหญ่โตภูมิฐานอะไร จะว่าเราเป็นคนอาภัพวานาก็ยอมรับทันที เพราะนิสัยเราไม่ได้ชอบเรื่องพระรุงพระรัง ไปไหนก็ไปตามนิสัยวานาอาภัพของตน ไม่เกี่ยวกับหมู่กับเพื่อนนอกจากครูบาอาจารย์เท่านั้น พอท่านล่วงไปแล้วก็เข้าป่าเข้าเขาไป หมู่เพื่อนหากรวมตาม ขโมยหนีเท่าไรก็ไม่พัน ขโมยหนีจากหมู่จากเพื่อน เพราะอยากอยู่ลำพังองค์เดียว มันสะดวกสบายไม่ยุ่งอะไรกับใครอยากกินก็ได้ไม่อยากกินก็ได้ นี่สุดท้ายก็เต็มไปหมด ที่ไหน ๆ ก็หลังไหลมา

นี่ก็เดือนเสมอสอนเสมอ แทนที่จะเกิดผลดีขึ้นมามันก็ยิ่งเพิ่มความไม่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ให้เห็นอยู่ตำตาอยู่เรื่อย ๆ เหมือนกับไม่ได้มาศึกษา ทั้ง ๆ ที่ก็สั่งสอนกันแล้วมันยังเป็นไปอยู่ต่อหน้าต่อตาจะทำยังไง เอ้า อดอาหารผมก็เคยอดแล้ว จะว่าอะไร น้ำอ้อยน้ำตาล แม้แต่น้ำร้อนเฉย ๆ ผมก็ไม่ได้ฉันนี่ อยู่อย่างนั้นแล้ว ไม่ได้เคยเกี่ยวกับน้ำร้อนน้ำชาอะไรเลย อย่าว่าแต่น้ำตาล โกโก้ กาแฟ น้ำส้ม น้ำหวานนี้เลย เพราะแต่ก่อนไม่มีด้วย ไม่สนใจด้วย นี่มันเหลือเฟือในวัดนี้ จึงว่าเราอนุโลมจนอกจะแตกแล้วนะ ได้บอก แล้วมันก็ยิ่งลุกลามไป ๆ มาหาอยู่หากินกัน ไม่ได้มาเพื่ออรรถเพื่อธรรม นี่ซิจนอกเราจะแตกแล้ว เราจะอยู่กับหมู่เพื่อนไม่ได้

อด ถ้ากลัวตายอดไปทำไมอดอาหารนะ ถ้าจะฉันก็มาฉันที่ครัวนี้ เตียนนี่ยังมีองค์ไหนบ้างที่ขึ้นไปเป็นคลังน้ำอ้อย น้ำตาล โกโก้ กาแฟ เนยใส เนยข้น อยู่ตามกุฏินี้หือ มีกุฏิองค์ไหนบ้าง ยังมีอยู่ไหมเตียนนี้ หือ อย่ามาอยู่ให้หนักวัดนี้นะ เราไม่ได้สอนหมู่เพื่อนเพื่อน้ำอ้อย น้ำตาล น้ำส้ม น้ำหวาน สอนเพื่ออรรถเพื่อธรรมจริง ๆ อย่าเอาสิ่งเหล่านี้มาเหยียบย่ำทำลาย อย่าเอาสิ่งเหล่านี้มาอวดนะ สิ่งเหล่านี้มีเต็มไปในแผ่นดินไม่เห็นเป็นของประเสริฐ ไม่ได้ถือว่า สรรณิ คัจฉามิ กับมันสักทีแหละ อย่าเอามาอวด

นะ พุงอย่าเอามาอวด ลีนอย่าเอามาอวด อย่ามาเหยียบย่ำทำลายธรรม ผู้เจตนาหวังดีมีอยู่ อย่าเอามาก็ดีมาขวาง เมื่อไม่สมควรใจให้ไปอย่าให้ได้ไล่กันนะ นีอกจะแตกแล้วนะ กับหมูกับเพื่อน

มาอยู่ทำไม เราไม่ได้มาสอนหมูกับเพื่อนใส่น้ำอ้อย น้ำตาลนี่นะ ใส่เรื่องปากเรื่องท้องนี้ เราสอนใส่อรรถไศธรรมต่างหาก มาเองนี่นะ ใครไม่ได้เชื่อเชิญมา ไม่ได้บังคับบัญชา มาทำไม ทำไมให้กีดขวางหมูกับเพื่อนผู้ดี เหยียบย่ำทำลายครูบาอาจารย์ และการแนะนำสั่งสอนไม่มีคุณค่ายิ่งกว่าพุงกว่าปากกว่าท้องแล้วหรือเวลานี้นะ มันหน้าด้านไปแล้วนะ ได้พูดแล้วถ้าจะฉันทก็ให้มาฉันทที่ครัวนี้ ฉันทพอเสียวยาเท่านั้น ถ้ามันทิวยิ่งกว่านั้นก็มากินเสียวชกินข้าวเป็นอะไรไป ข้าวก็มีอยู่แล้วนี่ จะให้มันขวางทำไม เอามาอวดทำไมอวดกิเลสหยาบ ๆ อย่างนั้น มันยิ่งหยาบขึ้นไปยิ่งกว่าผู้ไม่อดเสียวอีก

สิ่งอะไรก็ตามที่นี้ ใครจะสั่งอะไรถ้าเราไม่รู้ด้วยไม่ได้นะ มันเก่งแล้วเดี๋ยวนี้ มันแหวกแนวไปแล้ว เก่งยิ่งกว่าครู สะเทือนใจอยู่ไม่หยุดเลย เพราะมันผิดกับเจตนาที่เราสั่งสอนหมูกับเพื่อนด้วยความทุ่มเทลงจริง ๆ เวลาผลตกออกมามันเป็นแบบนี้ เป็นเปรตเป็นผีไปหมด ท้องเท่าภูเขาปากเท่ารูเข็ม มันไม่มีอิมมีพอเลย ใครบ้างอะไรบ้าง โภยกไปไว้ที่กุฏินะ ทือมาหาอะไร หนีนะอย่าอยู่ วัดนี้ไม่ประสงค์ทั้งนั้นถ้าเป็นแบบที่ว่านี้ อย่าเอามาอวด เราจะอยู่คนเดียวเรานี้ ตายก็ไม่ให้ใครมา กุสลา แหละ พูดตรง ๆ อย่างนี้ไม่ใช่อวด เราจะตายอย่างสบายเราเลย ตามนิสัยของเราที่อาภัพ อยู่คนเดียวตายคนเดียวนี้ ไม่ได้หวังพึ่งอะไรทั้งสามแดนโลกธาตุนี้

อย่างการที่อยู่กับหมูกับเพื่อนก็อยู่ด้วยการถูการไถ ด้วยความเมตตาสงสาร ว่าพอจะเป็นผู้เป็นคนเป็นพระเป็นเณร ได้ยึดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ แนะนำสั่งสอน อุดล่ำที่สั่งสอนมาก็ปีแล้วนี้ ๓๐ กว่าปีแล้วตั้งแต่เกี่ยวข้องกับหมูกับคณะ เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านมรณภาพไปนั้น รุมมาตั้งแต่บัดนั้นจนกระทั่งปานนี้ ยิ่งหนายิ่งแน่นขึ้นทุกวัน ๆ ทุกเวลา ผลที่จะพึงได้ไม่ปรากฏ มีแต่เรื่องกิดเรื่องขวาง ทิมแทงหู ตา ใจอยู่ตลอดเวลา หวังเอาประโยชน์อะไร สั่งสอนเพื่อประโยชน์อะไร เมื่อไม่เกิดประโยชน์แล้วสอนไปทำไม อยู่เฉย ๆ ไม่สบายตีกว่านั้นหรือ

ยังมีอีกไหมนี่รายไหน พูดมาหลายครั้งแล้วนี่นะ มันยังมีอยู่ไหมพระหน้าด้าน พุงเท่าภูเขานี้ มันยังมีอยู่ไหมที่เอามาอวดธรรมอยู่นี้นะ ต้องไม่กลัวตายถึงได้ทำ ถ้าเห็นว่าชอบธรรมแล้วไม่กลัวตาย กลัวตายอย่าทำ อย่าให้มันกีดขวางหมูกับเพื่อน นี้ได้สอนแล้ว ของในครัวนี้ก็เต็ม มันอะไรถึงต้องแหวกแนวเอาไปกุฏิโน้น เอาไปโน้น ๆ อะไรก็สั่งเข้ามาโภยกเข้ามา ๆ ขโมยเข้ามา ลักลอบเข้ามาเหมือนของหนีภาษีนี้ พระ

เหล่านี้เป็นอย่างนั้น ทำไมมันถึงหยาบโลนเข้าไปทุกวัน ๆ สอนให้มีความละเอียดเข้าไปเท่าไรยิ่งเพิ่มความหยาบโลนให้เห็น มาอยู่ให้หนักวัดทำไม

นี่สอนหมดไส้หมดพุงทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะปฏิบัติภาครื่องดำเนิน สอนหมดพุงผลเกิดขึ้นมากน้อยเป็นยังไง ทุ่มลงไปจนหมดไม่มีอะไรเหลือเพื่อหมู่เพื่อคณะ ด้วยความเมตตาสงสารจริง ๆ เราไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้อง โลกามิสใด ๆ ไม่มีมาเกี่ยวข้องในหัวใจเลย นอกจากเพื่อหัวใจหมู่เพื่อนถ่ายเดียวเท่านั้น ทุกข์ยากลำบากขนาดไหนก็ทนเอาเพราะเห็นแก่หัวใจ เพราะคิดว่าครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็ค่อยร่วงโรยลงไป ร่วงโรยไป ๆ จะไม่มีที่ยึดที่ถือที่พอเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ผู้เจตนาหวังดีที่ตั้งใจเป็นอรรดเป็นธรรมมีอยู่ จึงมามุ่ง

แต่นี้ไม่ทราบอะไรเป็นธรรมไม่เป็นธรรม มันกลายเป็นมูลสดมูลแห้งไปหมด แผลงไปตาม ๆ กันหมดนี่ แล้วผู้มาใหม่ก็ไม่รู้เรื่อง เห็นซี้ก็เลยคลุกเคล้ากันไปกับซี้ นั้นไปเลย เพราะพวกนี้สร้างแต่ซี้ไว้ ซี้กองเต็มวัดเต็มวาไว้หมดหาที่เหยียบที่อย่างไม่ได้ ผู้มาทีหลังนึกว่าสถานที่นี้มีที่เหยียบที่อย่างตั้งแต่ซี้เท่านั้น ไม่มีอะไรดีไปกว่านั้นก็เหยียบไปตาม ๆ กัน มันก็แผลงไปตาม ๆ กันหมดไม่มีอะไรเหลือ

สอนหมดทุกแง่ทุกมุมเรื่องครูบาอาจารย์พาดำเนินมาอย่างไร การต่อสู้กับกิเลสทุกประเภทต้องลำบากลำบากบอกลแล้ว เพื่ออรรดเพื่อธรรม ต้องรื้อต้องถอนต้องฟาดต้องฟันเข้าไป หนักกับเบาไม่ได้คำนึง เพราะกิเลสมันหยาบมันหนา มันทำความลำบากทรมานแก่เรา ปกติมันก็ทำความทรมาน เวลาจะถากจะถางออกก็ทุกข์ก็ยากก็ลำบาก เพราะเรื่องของกิเลสถ่ายเดียวเท่านั้น เรื่องของธรรมไม่ได้มีอะไรลำบาก ธรรมเป็นธรรมอยู่แล้ว ไม่เคยก่อความลำบากรำคาญเป็นทุกข์เดือดร้อนแก่ผู้ใด ขึ้นชื่อว่าธรรมแล้วไม่ว่าธรรมประเภทใด เรื่องที่ได้รับความทุกข์ความยากความลำบาก ต้องฝึกฝนทรมานก็ฝึกทรมานต่อสู้กับกิเลสตัวยาก ๆ นั้นเอง ก็สอนแล้วสิ่งเหล่านี้เวลานี้มันเป็นเรื่องฆ่ากิเลสหรือ นอกจากเป็นเครื่องส่งเสริมกิเลสให้มีกำลังเหยียบหัวคนเหยียบหัวพระลงไปสด ๆ ร้อน ๆ จนหน้าด้านไปเท่านั้นไม่เห็นมีอะไร นี่จะกลายเป็นพระหน้าด้านไปหมดทั้งวัดแล้วนะนี่

พวกท่านมาหวังประโยชน์อะไร มากินมานอนมาซึ้นนั้นหรือ มันวิเศษหรือของเหล่านี้ เอามาอวดทำไม เอามาเหยียบย่ำทำลายธรรมทำไม เอามาอวดธรรมทำไม ถ้าไม่เคยทำไม่เคยดำเนินมาก็ไม่ว่านะ เราไม่เข้าใจเพราะเราไม่เคยดำเนินมาก็เป็นอีกอย่าง การเป็นพระเราก็เป็นมาก่อนแล้วนี่ การปฏิบัติลำบากลำบากขนาดไหนหรือ สะดวกอย่างไรก็เป็นมาแล้ว ได้เอาเรื่องที่เป็นมาแล้วทั้งนั้นมาสอนหมู่เพื่อน ถ้าว่าอด

ข้าวกัเคยได้พูดแล้ว ถึงขนาดเขาแตกบ้านมาดู เขาว่าตายแล้วนี่ ถ้าไม่ตายไม้มโห
โทโสอยู่หรือ ไปดูซิ นั่นถึงขนาดนั้น

ไม่ได้สนใจอะไร เพราะน้ำอ้อย น้ำตาล ก็ไม่มีอยู่แล้วตามปกติ น้ำส้ม น้ำหวาน
โกโก้ กาแฟ อย่าไปถามหามันเลยและไม่สนใจด้วย แม้แต่น้ำร้อนน้ำชาก็ไม่แต่นี้
ไม่เคยสนใจ ถ้าอด-อดจริง ๆ เอาจริง ๆ สู้จริง ๆ มันจะตายจริง ๆ ก็ไปฉันทันได้
ก็เราปฏิบัติเพื่อเราแท้ ๆ ทำไมจะไม่รู้เรื่องของเรามาจะเป็นหรือจะตาย

อย่าเอาความสะตอกความสบายอันเป็นเรื่องของกิเลสมาเหยียบย่ำทำลายวัดวา
อวาสครูบาอาจารย์ ตลอดเพื่อนฝูงที่เจตนาหวังดีมีอยู่มาก อย่าเอาของหยาบ ๆ
โลน ๆ เข้ามาเหยียบย่ำทำลาย อย่าเอามาอวดนะ นิสัยเคยชอบสะตอกสบายมันติด
สันดานมานี้ นิสัยอันนั้นมันเป็นอะไร เป็นธรรมหรือเป็นกิเลส เวลาจะมาแก็กิเลสไม่
ใช่หรือ ทำไมจึงต้องได้มาประกาศออกหน้าออกตาขวางวัดขวางวาขวางหมู่เพื่อน
ขวางครูบาอาจารย์อยู่ได้โดยไม่สะทกสะท้านเลย มันสมควรแล้วหรือพระแบบนี้

พวกท่านจะหวังความวิเศษวิโสจากอะไร ถ้าจากอันนี้มันเอาความวิเศษวิโส
อะไรให้ เอามาอวดผมบ้างสิ สิ่งนั้นมาสิ่งนี้มา สิ่งนั้นมากินสิ่งนี้มากิน มันพระ
กรรมฐานยังงี้ ผมสลดสังเวชนะเพราะผมไม่เคย ครูบาอาจารย์ก็ไม่เคยทำมา แล้ว
ก็ได้้นำแบบฉบับครูบาอาจารย์ตามหลักธรรมหลักวินัยมาสอนด้วยนี่นะ ทำไมแวนนี้
มันมาจากไหนถ้าไม่มาจากเรื่องของกิเลส เรื่องนิสัยสันดานของคนหยาบช้ำลามก นำ
อันนั้นมาอวด อวดยังง้อวดเพื่อนอวดครูอวดอาจารย์ เหยียบย่ำทำลายธรรมวินัย มัน
จะเป็นอะไรไปถ้าไม่ใช่กิเลสตัวหยาบ ๆ นี้

นี่ก็เคยได้พูด วัดนี้ดั้งเดิมก็ไม่เคยฉันทันอะไร น้ำร้อน น้ำชาไม่ยุ่งทั้งนั้น ตั้งแต่อยู่
กับพ่อแม่ครูบาอาจารย์ก็เป็นเช่นนั้น ไม่มี เราดำเนินมาก็ไม่เคยสนใจกับมัน ทีนี้มา
อยู่ที่นี้ก็มากเข้า ๆ สิ่งของก็มีมา ๆ ก็อนุโลมไป อนุโลมมันเลยแล้ว อนุโลมแล้วอนุ
แหกไปแล้วเดี๋ยวนี้ อนุโลมไปแล้ว มันแข่ง ๆ ถ้าของอย่างนี้แล้วแข่งเร็วที่สุดเลย ลิง
ร้อยตัวสู้มันไม่ได้ ถ้าอันไหนที่จะเป็นความเสื่อมความเสียมันแข่งเร็วที่สุดเลย ถ้าอัน
ไหนจะดีมันไม่ยอมไป นี่สอนมากี่ปีก็เดือนแล้วมาอยู่กับผมนี้ก็ปีก็เดือนแล้วแต่ละองค์
 ๆ นี้ แล้วปลอมที่ไหนหลักธรรมหลักวินัยที่นำมาสอนนี้ มันถึงได้เอาสิ่งเหล่านั้นเข้ามา
แทนหลักธรรมหลักวินัยที่สอนไว้

ใครอดอาหารให้คนอื่นเอาสิ่งนั้นสิ่งนี้ไปส่งมีไหม อย่ามาอวดอวดวัดนี้นะ อย่า
อดให้เห็นนะ การให้ผู้นั้นเอาของนั้นไปส่งให้คนนี้เอาของนี้ไปส่ง ติดต่อกันนั้นติดต่อกัน
คนนี้ให้ชื่อนั้นมาให้-ให้ชื่อนี้มาให้ ผมไม่ได้เห็นคุณค่าของเงินยิ่งกว่าธรรมและท่านทั้งหลาย
ไหนนะ ใครจะไปก็ไปซิ จะโกยก็โกยไปซิ มีเท่าไรมากน้อยที่เก็บไว้เพื่อความเป็น

ธรรมต่อหมู่ต่อเพื่อนให้ได้รับความสะดวก ไม่ได้เก็บไว้เพื่อสังหารนี่ เรื่องเหล่านี้มันเป็นเรื่องสังหารนี่ ผมไม่ได้มาสนใจกับเงินกับทองข้าวของอะไรทั้งนั้น มีมากมีน้อยไม่เคยสนใจยิ่งกว่าพระเณรที่ผมรับไว้ การสั่งสอนก็สั่งสอนลงที่จุดนี้ สนใจที่จุดนี้ต่างหาก ผมไม่ได้สนใจกับสิ่งเหล่านั้น มันจะมีมากน้อยขนาดไหนไม่เคยสนใจกับมันเลย ถ้าหากนำมาใช้ก็ใช้ให้เกิดประโยชน์ให้เป็นธรรม อย่าเอามาเป็นเครื่องสังหาร

มันเลือดมันลือดมันแทรกมันแข่งมันขโมยเป็นอยู่ในตัวของมันนั่นแหละ แบบพระหน้าด่าน มันมี พระในวัดนี้ เริ่มตั้งแต่ทำสะพานน้ำมานี้ผมได้เห็นความหยาบของพระที่สุด มันฝังใจไม่ได้ลืมเลยนะไม่ทราบเป็นยังไง เพราะมันฝังลึกจะลืมได้อย่างไร เหมือนยักษ์เหมือนผี เหมือนกับถูกกักถูกกันเอาไว้ พอเปิดช่องนิดมันแหวกแนวกันออก เหมือนกำแพงจะแตกนะ พระหน้าด่านสันดานหยาบ แล้วมาทำให้หมู่เพื่อนที่ดีเสียไปด้วย เหยียบย่ำทำลายไปด้วยในตัว

ตั้งแต่ปกครองหมู่เพื่อนมาก็มีปีนี้ ปีที่แสดงความอกจะแตกให้เห็นกับหมู่กับเพื่อน ผมไม่ได้เคยเห็นพระหน้าด่านอย่างนี้ ปกครองมานานแล้วฟังมาเห็นนี้ สันดานหยาบ ไม่พอใจอยากอยู่ก็หนีไปชิใครบังคับเอาไว้ จะหนีไปหมดนี้ก็ไปชิ ก็ไม่ได้นิมนต์ใครมานี่ อย่ามาเหยียบย่ำทำลายปฏิบัติที่ครูบาอาจารย์พาดำเนินมา อย่างนี้มันเป็นความเสียหายมากนี้ หนีไปเสียไม่เสียหาย ไป..เสียหายแต่ตัวเองจะไปไหนก็ไปเถอะ อย่ามาทำหมู่ทำเพื่อนให้เสียหาย วัดวาอาวาสให้เสียหาย เก่งก็ไปตามเรื่องเพลงเก่ง ๆ นั่นซิ ไปวาดลวดลายเอาชิ ให้สามโลกได้กราบลวดลายที่เก่งกล้าสามารถ เก่งกว่าครูกว่าอาจารย์ ให้ได้เห็นบ้างซิถ้ามันเก่งจริงนะ

ไม่เคยรู้เรื่องรู้อะไรก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ใ้ฉันรู้กันอยู่แล้ว สอนกันมาสักเท่าไรแล้วนี้ ถ้าไม่เป็นด้วยนิสัยสันดานหน้าด่านจะเป็นเพราะอะไร มันก็เห็นได้ชัด ๆ นะชิ นี่ถ้าไม่เคยดำเนินมาก็ไม่รู้ นี่รู้หมด ดำเนินมาแล้ว หากว่ายังเป็นอย่างนี้พระจะต้องได้ออกจากวัดหมดจริง ๆ อย่างน้อยเรื่องน้ำอ้อยน้ำตาลนี้ให้หยุดหมดเลย ไม่ให้มายุ่งเลย มาสร้างความหนักใจมาสร้างขวากสร้างหนามไว้ทำไม เราไม่ได้เอาขวากเอาหนามสอนหมู่สอนเพื่อน เราเอาอรรถเอาธรรมสอนหมู่สอนเพื่อน ทำไมจึงต้องเอาขวากเอาหนามมาทิ่มแทงหัวอก

มาอยู่แบบหน้าด่านอย่ามาอยู่นะ สถานที่นี้ไม่มีสถานที่สอนพระให้หน้าด่านนะ ใครจะไปก็ไปชิมายัดทะนายนกันอยู่ทำไม จะไปหมดนี้ก็ไปชิ ให้หลวงตาบ้วนนี่ร้องห่มร้องไห้หาหมู่หาเพื่อนดู หมู่เพื่อนหนีไปหมดแล้ว ถ้ามาอยู่แบบนี้อย่ามาอยู่ให้หนักวัดหนักวาหนักหัวใจ ภูเขาทั้งลูกไม่ได้ไปแบกมัน แต่พระเณรในวัดไม่ว่ารูปใดแบกทั้งนั้น เพราะความรับผิดชอบคือเราคนเดียวนี้ มันหนักอยู่ตรงนี้ซิไม่หนักเพราะภูเขานี้ นิสัย

สันดานเคยเป็นมา ที่นี้เวลาได้ออกก็เตลิดเปิดเปิงไม่มีครุมีอาจารย์แหละ ถ้าเป็นสัตว์ก็ไม่มีเจ้าของ

อย่าอดนะอาหาร ถ้าหากเป็นอย่างนี้อ่าอดเป็นอันขาดนะ อย่าให้เห็นถ้าอดอย่างที่ว่านี้ ให้ใครเอาอะไรไปให้ ๆ นี้ อย่ามาอดมันขวางตานั้น นี่เคยอดมาแล้ว อดเพื่อจะทรมาณตัวเองไม่ใช่หรือ ทำไมจะมาอดเพื่อปรนปรี๊ดตัวเอง สร้างความลำบากลำบากบวมแกงหัวใจหมู่เพื่อนครูบาอาจารย์ทำไม นี่ก็ได้เคยบอกแล้วว่า ได้อโนโลมผอนผันหมู่เพื่อนจนกระทั่งอกจะแตกแล้วนะเดี๋ยวนี้ ได้พูดแล้ว พูดแล้วพูดเล่านี้ ตั้งแต่ยังไม่มีการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นก็ได้พูดอยู่แล้ว เพราะอโนโลมเต็มทีจริง ๆ ถ้าให้เลยกว่านี้ไป ผมงอยู่กับหมู่เพื่อนไม่ได้นะ อกผมงจะแตกก็ได้บอกอยู่แล้ว มีหน้าซำยังมาสร้างความอกแตกให้เห็นต่อหน้าต่อตานี้อีก

เณรมีพระองค์ไหนบ้างใช้ให้เอาอะไรไปให้ ตอนเช้าตอนอะไรให้เอาอะไรไปให้กิน...นี่ก็เคยพบมาแล้ว มันเข็ดมาตั้งแต่สมัยพ่อแม่ครูบาอาจารย์ยังอยู่ กับพระกับเณรจุ่นจ้าน ๆ นี้จะมาเป็นกับเราเสียเองให้เห็นชัดเจนอย่างนี้ออกจะแตกนะ มันเข็ดต่ออยู่แล้ว นี่ ใครก็อยากมาอยู่ ๆ เมื่อมาอยู่ที่ให้แสดงลวดลายแห่งความดีงามให้เห็นบ้างซิ

ยิ่งตอนกำลังสังฆารร่างกายเราทรุดเพียงเท่านี้ แล้วมันยังเห็นเด่นชัดเรื่องพระเรื่องเณร เขี่ยบยาทำสายวัดวาอาวาสหมู่เพื่อนครูบาอาจารย์ มีพระขุนนางพระเจ้าผู้ที่ไหนดมาอยู่ที่นี้ ธรรมท่านสอนให้เป็นพระเจ้าผู้พระขุนนางหรือ พระฟุ้งเพื่อเห่อเหิมพระเห็นแก่อยู่แก่กิน เห็นแก่ปากแก่ท้อง เห็นแก่เรื่องใช้เรื่องสอยอย่างนั้นหรือ มีไหมท่านสอนไว้ว่าไง อปฺปิจุจตา สนฺตุฎฐี ท่านว่าไง ท่านบอกไหมว่าให้สั่งสม มหิจจุจตา ให้มากนะมีไหม เห็นแต่ท่านสอน อปฺปิจุจตา ความมักน้อย สันโดษ ในสิ่งที่มีอยู่ ยินดีในสิ่งที่มีอยู่ การแหวกแนวกว่านั้นเขาเข้ามานั้นเป็นสันโดษแล้วหรือ บุหรีถ้าไม่ใช่บุหรีนอกก็ไม่ซื้อมาสุม องค์ไหนซื้อบุหรีมาสุม มันซื้อมาเผาหัวมันหรือ ซื้อมาทำไม มาปฏิบัติเพื่อสูบบุหรีหรือ เพื่อซื้อบุหรีหรือ นี่หรือวิเศษ อย่างนี้หรือ ท่านสอนให้สร้างความดีจากอันนี้หรือ

มองไม่เห็นเลยความเลวของพระนะ บทเวลามันเป็นขึ้นมาจากนอโรอั้ง ถ้ายังเราแก่ลงไปกว่านี้แล้วก็ยิ่งแล้วแหละ ก็จะมาควักตากันกินอยู่ที่นี่ ในวัดนี้ มันสลดสังเวจจะตายไป นี่วัดนี้ก็ว่าเป็นวัดหนึ่งที่เหลือเฟืออยู่แล้ว อะไร ๆ เต็มไปหมด เรายังไม่เคยสนใจว่ามีอะไร ๆ พระเณรจะได้รับความสะดวกสบายด้วยความเป็นธรรมยังงั้นเราเป็นที่พอใจแล้ว เราถึงไม่เคยมาสนใจกับสิ่งเหล่านี้ แต่เมื่อพระเณรจะเสียสังหารตนสด ๆ ร้อน ๆ ก็อยู่ไม่ได้ มันกว่านั้นมาสังหารตัวเอง นั่นไม่ใช่ความพอดี มันเลยเถิดจนดูไม่ได้แล้วนี่

อยากให้หมู่เพื่อนได้คบได้ฉันได้ใช้ได้สอยด้วยความเป็นธรรมทั่วหน้ากัน นี่เป็นเจตนาสุดซึ้งในหัวใจเรา เราพูดได้อย่างเต็มปากเลยเป็นอย่างนั้นจริง ๆ แต่สิ่งเหล่านี้กลับมาเป็นเครื่องสังหารพระเณรเราก็ดูไม่ได้อีกเหมือนกัน ออกเราจะแตก วัดนี้แลที่เหลือเพื่อ เรื่อยว่าพอดิบพอดีเลย มันเหลือเพื่อวัดนี้ ขนออกไปทานเท่าไรก็เป็นความชอบธรรมทั้งนั้นแหละ ไอ้ชนเข้ามาสังหารตัวเองเพราะความฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ความโลภความโลเล ความไม่รู้จักประมาณ ความเห็นแก่ปากแก่ท้องนี่ซิ มันเป็นเรื่องหยาบมาก หยาบโหล่นที่สุดนะ ไม่อยากได้ยินไม่อยากเห็นผู้ปฏิบัติจะมาแสดงตัวเป็น อย่างนั้น มันเข้ากันไม่ได้กับความตั้งใจปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพาน นอกจากจะปฏิบัติเพื่อจวมลงโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ก็เลสนี่ถึงไม่มาปฏิบัติมันก็สร้างตัวของมันอยู่แล้ว แต่ที่เราไม่ได้มาปฏิบัติเพื่อทางจวมทั้งเป็นนี่นะ มันจึงดูไม่ได้

การปฏิบัติธรรมไม่ฝ่าไม่ฝืนไม่ดัดไม่แปลงกดขี่บังคับตน กดขี่บังคับกิเลสที่ฝังใจและกดขี่บังคับเรา ก็ไม่ทราบจะเดินทางไหน ท่านผู้เป็นสรวงก็เห็นแล้วตามตำรับตำรา ใครจะค้านกันได้ลงคอก็คัมภีร์เดียวกัน ไม่ว่าพระพุทธเจ้าไม่ว่าพระสงฆ์สาวกท่าน ท่านดำเนินอย่างไร สกฺกุลไหนที่ไม่ได้มาเป็นสาวกของพระพุทธเจ้ามีเหรอ สกฺกุลไหนก็ได้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าทั้งนั้น ดำเนินตามพระองค์หมดทุกสกฺกุล สกฺกุลพระราชามหากษัตริย์ เศรษฐี กุฎุมพี พ่อค้า ประชาชนคนธรรมดา ยาจกกวณิกคนขอทาน เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าทั้งนั้น มาเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าได้ทั้งนั้น

ท่านไม่ได้มาด้วยความโอ้อ่าสง่าผ่าเผย ด้วยความเห็นแก่ปากแก่ท้องตามนิสัยสันดาน ท่านมาด้วยอรรถด้วยธรรม ท่านมั่งมีศรีสุขขนาดไหน อำนาจวาสนากว้างแคบขนาดไหนท่านไม่เคยสนใจกับเรื่องนั้น นอกจากธรรมอย่างเดียวเท่านั้น แล้วดำเนินตามพระพุทธเจ้าด้วยความลำบากลำบากท่านก็ไม่ได้ท้อใจ จนได้เป็น สงฺฆิ สรรณิ คจฺฉามิ ของพวกเราขึ้นมา ท่านไม่ได้เป็น สงฺฆิ สรรณิ คจฺฉามิ มาเพื่อน้ำอ้อยน้ำตาล โกโก้ กาแฟ เนยใส เนยข้น ดังที่พวกเราวันเข้ามาเป็นสรวงอยู่ทุกวันนี้ซึ่งมาสังหารตน สาวกทั้งหลายท่านไม่ได้มาเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ เขียวยากันไปอย่างนั้น อันนี้ไม่ใช่เหยียวย่า มันอะไรพูดไม่ออกบอกไม่ถูก

ทางจกรม ที่ท่านนั่งสมาธิภาวนา นั้นเป็นสถานที่หายใจของท่าน ลมหายใจท่านอยู่กับความเพียรนั้น ท่านไม่ได้มาอยู่กับสิ่งเหล่านี้อันเป็นของเศษของเดนของโลก สมมุตินิยมกัน ของธาตุของขันธที่มันต้องการ แต่กิเลสมันไปกว้านเอามาเป็นเจ้าตัวการ อันสำคัญขึ้นมาเป็นใหญ่เป็นโตในหัวใจพระ ในพุงของพระ ในลิ้นของพระไปเสีย แล้วธรรมจะเกิดได้ที่ไหนเมื่อสิ่งนี้มาเป็นใหญ่กว่าแล้ว นี่จึงทำให้อดทนระอาใจลงทุกวัน ในการสอนหมู่คณะ

นี่ก็ได้ดำเนินมาก็แทบล้มแทบตาย ได้พูดหมดแล้วให้หมู่เพื่อนฟังไม่เคยลืบบางทีเหมือนกับจะตายอยู่คนเดียวจริง ๆ มันทุกข์มันลำบากทั้งธาตุขันธ์ร่างกายทั้งหมดมานิจใจ ไม่กินแล้วยังไม่แล้วยังไม่นอน แต่ความเพียรไม่ถอย ลมออกหูอื้อไปหมดนะ เหมือนมันไม่ออกจมูกนะ ไม่ได้คิดว่าจะมาแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนอย่างนี้ เวลาปฏิบัติตนอยู่มันเหมือนผ้าเช็ดเท้าผืนหนึ่งชิ้นหนึ่งเท่านั้น แต่สิ่งที่มันเด็ดก็คือว่าจะเอาให้กิเลสพังโดยถ่ายเดียว เป็นก็เป็นตายก็ตาย เพียงขนาดนี้ไม่ตาย

ยกพระพุทธเจ้ามาเป็นบรมศาสดามาเป็นธงชัย พระพุทธเจ้าสลบถึง ๓ หนพระองค์ไม่เห็นตาย นี่ยังไม่เห็นสลบทำไมจะกลัวตายแล้ว นี่อุบายสอนเจ้าของ จะสลบไม่สลบมันก็รู้กันอยู่ที่นี่ มันไม่สลบด้วยทุกข์ขนาดนี้ ยังไม่ถึงพระพุทธเจ้าที่สลบนี้ละ เราอวดว่าเราเก่งยังงี้ได้ มันก็มีแก่นใจนะซีเมื่อปลุกจิตอย่างนั้น ไม่ให้มันท้อถอยอ่อนแอนี้ ทุกข์ขนาดไหนก็ให้รู้ซี ทุกข์สัจเป็นของจริงอยู่แล้ว ไม่เรียนรู้อะไรจะไปรู้อะไร ให้มันเห็นรอบตัวรอบกายรอบใจนี่ซีผู้ปฏิบัติ จะไปเห็นแต่สิ่งเหล่านั้น ๆ ประเสริฐ สิ่งเหล่านั้นดีอย่างนั้น ตัวเราไม่ได้ดูนั่นซี เมื่อไม่เห็นความเลวของตัวเอง ก็ความเลวนั้นแหละมันเหยียบย่ำทำลายหัวใจอยู่ ไม่มีวันลดหย่อนผ่อนผันลงบ้างเลย มีแต่เพิ่มขึ้นเรื่อย ให้กิเลสเพิ่มหัวใจเหมือนธรรมเพิ่มหัวใจใหม่ละ มันมีแต่กองฟืนกองไฟ ไฟนรกยังสู้ไม่ได้ มันเผาอยู่ในหัวใจนั่นเพราะพิษของกิเลส

ใครจะไปก็ไปนะ นี่จวนเข้าพรรษาแล้ว จะไปหมดก็ไป อย่ามาขวางหัวใจ อยู่คนเดียวตายคนเดียวดีกว่าเรื่องความเคลื่อนไหวด้วยพินด้วยไฟอย่างนี้ มันหมดแหละหมดพุงสอนหมู่เพื่อน ไม่มีอะไรจะสอนแล้วมันหมดภูมิแล้ว เลยเกิดความอดทนระอาใจขึ้นมา แทนที่จะได้รับความภาคภูมิใจกับหมู่เพื่อน มันเลยกลับได้อันนี้ขึ้นมา

มาปฏิบัติทำความ پاکความเพียรหลักใหญ่อยู่ตรงนั้น เติบจนกรม นั่งสมาธิภาวนาไม่ว่ากลางวันกลางคืนยืนเดินนั่งนอนเว้นแต่หลับเท่านั้น นั่นเป็นงานของพระโดยตรง ก็ได้สอนหมดแล้ว ถืออะไรวิเศษวิโสยิ่งกว่างานอันนี้ เครื่องอาศัยก็อาศัยไปเท่านั้น ไม่ได้ถือเป็นหลักเป็นเกณฑ์จนถึงกับทำให้เจ้าของลืมนื้อลืมหูไปเพราะวัตถุทั้งหลายเหล่านั้น

นี่อะไร ๆ ก็สั่งเข้ามาไม่อัดไม่อั้น สั่งเข้ามาไม่ลืมหูลืมตา สั่งเข้ามาด้วยอำนาจของกิเลสค้นหาแท้ ๆ ไม่ใช่ด้วยอรรถด้วยธรรม นอกจากนั้นมันยังแบบหลบ ๆ หลีก ๆ หลบ ๆ ซ่อน ๆ เป็นลักษณะขโมยมาอีก นี่ซีมันหยาบมากนะ ถ้าความจำเป็นแล้วเอาซีหุ่ลงหมดนี่ผมจะว่าอะไร ขอให้ผมทราบเหตุทราบผลด้วยเถอะ ต้องการที่สุดเรื่องเหตุเรื่องผลนี้ กับความเคลื่อนไหวของหมู่ของเพื่อน หรือความจำเป็นของหมู่

เพื่อนมีมากน้อยเพียงไร นี่พร้อมเสมอที่จะรับฟัง ที่จะปฏิบัติตามเหตุผลและความจำเป็นนั้น ๆ

เราไม่หึงไม่หวงอะไรทั้งหมดของที่มีอยู่ในวัดหรือนอกวัดซึ่งเป็นสมบัติของวัด เราสงวนแต่พระแต่เณรนี้เท่านั้นที่เป็นหลักใหญ่ของเราในหัวใจเป็นอยู่อย่างนั้น สิ่งนั้นจะเกิดจะมีมากมาน้อยไม่เห็นมาเป็นอารมณ์กับมัน ซึ่งก็ฝังอยู่ในใจอยู่แล้วว่าปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้น ๆ พอเป็นไปวันหนึ่งคืนหนึ่ง ที่จะทำให้เป็นความสะดวกรับการปฏิบัติบ้างเท่านั้น ไม่ได้ถือเป็นความสะดวกรับการกระทำกลายเป็นเครื่องสังหารตน

เดิน ๆ ดำเนิน ๆ ไม่มีได้กฎได้เกณฑ์อะไรเลยทำอย่างไร ไปที่ไหนยั่วเย้า ๆ มีแต่พระแต่เณร แล้วมันจะกลายเป็นชวนชูงูไปหมดเกลื่อนวัดอยู่แล้วทำอย่างไร นี่พยายามรักษาเพื่อส่วนรวมให้ได้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ ทั้งประชาชนฆราวาสญาติโยมมาเกี่ยวข้องกับวัด เราก็คือต้องเป็นผู้รับผิดชอบคนเดียว ไม่ให้ใครทำแทนเรา พระเณรทั้งหมดก็เป็นหน้าที่เราเป็นผู้รับผิดชอบ ในกิจการใดหรืออะไรที่ควรไม่ควรก็ต้องได้พิจารณาทั้งสองเงื่อนไข

เรื่องประชาชนก็ต้องพิจารณา เช่นอย่างจะมาขอปลูกกุฏิที่คราวนั้นก็ให้ได้รับความพิจารณาจากเรา นี่จะมาขอปลูกมีมากต่อมาก เราก็มายเทียบแล้วกับเหตุผลธรรมดาส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อส่วนเสียจะมีขึ้นส่วนได้จะไม่ปรากฏก็จะฝืนไปทำไม แน่ะ เมื่ออนุญาตแล้วคนนี่มาปลูก คนนั้นก็มาปลูกได้ คนนี้ก็มาปลูกได้ทั้งวัด และนิสัยประชาชนกับหลักธรรมหลักวินัยเข้ากันได้ยังไง ต้องเอานิสัยอันนั้นมาใช้เหยียบย่ำทำลายไปทั้งวัด แน่ะ เราจึงให้เป็นวัดของแผ่นดิน โดยมีหัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบในวัด สมควรให้ปลูกก็ปลูก ไม่สมควรให้ปลูกก็ไม่ให้ปลูก ปลูกทำไม เท่าที่อนุโลมให้ทำก็มากพอแล้วนี่

มากเข้า ๆ ก็จะกลายเป็นโรงหมัดโรงมวยขึ้นมา มวยฝึปากันแหละ ทะเลาะกัน ได้ระวังทั้งหมดนั่นละ มันไม่ไปไหนจะลงตรงช่องนี้ เคยผ่านมาแล้ว ถ้าว่าเที่ยวก็เที่ยว เสียจนแหลก สมาคมเสียจนแหลกทำไมจะไม่รู้เรื่องเหล่านี้ ยิ่งฝ่ายผู้หญิงทะเลาะกันเร็วที่สุดไม่เหมือนผู้ชายนะ ความเห็นแก่ตัว ความชอบอำนาจ ความมองกันในแง่ร้ายมันเด่น ปากก็ไม่มีฝาปิด พล่ำม ๆ ออกมาเลย พล่ำมมาคำไหนเข้าใจว่าตัวถูกทั้งนั้น จะผิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ไม่ได้ว่าผิดร้อยเปอร์เซ็นต์ ว่าถูกร้อยเปอร์เซ็นต์ นั้นชิมันทะเลาะกันก็ตรงนั้นละ ถ้าปากมีเหตุมีผลออกมาจากใจที่มีเหตุมีผลมีธรรมมีธรรมก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่ไม่เป็นอย่างนั้น

จะเอาฆราวาสมาปกครองวัดมันกลายเป็นอย่างนั้นไป แบบโมกโชโลกนะเห็นแก่หน้า มันทำลาย ความเห็นแก่หน้าแก่ตามันก็ทำลายหลักใหญ่คือหลักธรรมวินัยหลักศาสนา เรื่องของบุคคลแต่ละคน ๆ จะถือมาเป็นใหญ่ไม่ได้ แล้วแต่ละคน ๆ ถ้าเป็นจิต

ที่บริสุทธิ์ก็เป็นธรรมเครื่องส่งเสริม แต่น้ำมันไม่บริสุทธิ์นะซี ก็จะทำกิเลสนั้นแหละมา กัดกันแหลกไปหมดเลย กิเลสไม่ไว้หน้าใครนี่นะกัดได้ทั้งนั้น กัดตะไปหมดเลยเหมือน สุนัขบ้า ธรรมมีเหตุมีผล จะควรหนักเบาเล็กน้อยเพียงใดก็ตามนั้นจึงเรียกว่า ธรรม กิเลสไม่มีเหตุมีผล มีแต่จะเอาให้ได้อย่างใจทำเดียว ใจของกิเลสเป็นอย่างนั้น กิเลสครองใจเป็นอย่างนั้น ไม่เหมือนธรรมครองใจ ธรรมครองใจมีการยับยั้งชั่งตวงมี เหตุมีผล การแสดงออกก็เป็นหลักเป็นเกณฑ์ แต่กิเลสไม่ได้เอาหลักเอาเกณฑ์อะไรมา ใช้นอกจากตามใจมันเท่านั้นเอง หัวใจของกิเลส กิเลสก็เอาหัวใจเรานั้นแหละไปครอง เป็นหัวใจมัน จะบีบบีบใส่ไฟอย่างไรก็ได้

นี่ก็ได้ยินตามวัดต่าง ๆ ครูบาอาจารย์ท่านก็เคยพูดด้วยความอดทนระอาใจให้ ฟัง ก็เป็นผลที่เราคิดไว้แล้วทั้งนั้นก็ไม่มีใครจะค้านยังงั้น จนเกิดความอดทนระอาใจ เกี่ยวกับเรื่องประชาชนที่เข้าไปอยู่ในวัด สร้างความไม่สงบขึ้น สร้างความทะเลาะเบาะ แฉกกันขึ้น สร้างเรื่องสร้างราวขึ้นยุ่งไปหมดนะ กุฎิหลังไหนไปสร้างแล้วก็ถือกรรมสิทธิ์ ๆ ใครไปแตะไม่ได้ นั่นฟังซิ กุฎิในวัดก็ไปถือกรรมสิทธิ์เหมือนอย่างทางโลก นิสสัยของ โลกเอามาใช้ในวัดมันก็ขวางวัดละซิไม่ขวางยังงั้น เพราะวัดไม่ได้เหมือนโลก แต่เอานิสสัย โลกมาใช้ ของใครก็ถืออกุญแจ เวลาไปติดห้ามไว้ด้วยว่าไม่ให้ใครมาอยู่ ไม่ให้ใครมา เกี่ยวข้อง นั่นฟังซิ มีเท่าไรก็มาเป็นของใครของเราเป็นเจ้าอำนาจอยู่นั้นหมด

ที่เราไม่ให้ทำก็เพราะคิดเรื่องเหล่านี้แล้วนี่ ทำแล้วเป็นจริง ๆ ถ้าอนุญาตก็เป็น อย่างนั้นจริง ๆ เราจึงไม่อนุญาตให้ทำ ใครจะมาขอสร้างขนาดไหนก็ตาม เป็นคนใหญ่ คนโตขนาดไหนไม่สำคัญยิ่งกว่าเหตุผลคืออรรถคือธรรม เอ้า มาอยู่เลย วัดนี้คนเคยมา อยู่กันมากแล้วไม่มีอะไรแหละ ไม่จำเป็นต้องสร้างอะไรแหละ มาอยู่เลย บอกยังงั้น อยู่ ได้ เขาคับเราก็คับ เขาแคบเราก็คับ เขาแน่นเราก็คับ เขาลำบากเราก็คับ ไม่มี ใครได้เปรียบเสียเปรียบกันแหละ มาเลยถ้าเป็นผู้มุ่งอรรถมุ่งธรรม เราตอบไปยังั้น

ส่งเชื้คมาที่จะสร้างหลังนั้นหลังนี้ ส่งกลับ เราไม่รับไว้เมื่อไม่เห็นเหตุผลด้วย ส่ง มาเป็นล้าน ๆ ก็ตามเถอะส่งกลับให้หมด เงินล้านไม่ได้มีคุณค่ายิ่งกว่าธรรม เอาตรงนั้น ซิ ขึ้นโมกโชโลกนะแล้วตายนะ ฉิบหายหมดนั้นแหละ เคยมีส่งเชื้คมาที่จะมาขอสร้างนั้น สร้างนี้ ส่งกลับพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลให้ทราบ เพราะเคยได้พูดแล้วยังฝืนส่งมานี้ ผู้ที่ส่ง มาที่ฝืนทั้ง ๆ ที่เราก็คชี้แจงแล้วนี่แล้วยังฝืนส่งมา ส่งมาก็ส่งกลับซิ แต่นี้ผมไม่พูด ผมฟัง มาพูดวันนี้เมื่อมาสัมผัสผมก็พูด เคยเป็นมาอยู่เรื่อย ๆ นี้ มาเกี่ยวข้องกับเราโดย เฉพาะ เพราะเห็นว่าเราเป็นหัวหน้า เราเห็นสมควรไม่สมควรยังงั้นเราก็คปฏิบัติตามนั้น แล้วก็ผ่านไป ๆ เราจึงไม่นำมาพูดอะไร เมื่อมีเรื่องมีราวมาสัมผัสจึงได้นำออกมาพูด

สิ่งเหล่านั้นไม่ได้สำคัญเท่าความลงใจด้วยเหตุด้วยผลกันนี่นะ อันนั้นต่างหากที่จะเป็นสิริมงคล ไม่ใช่เป็นสิริมงคลเพราะการมาทำเอาตามชอบใจ และการส่งเงินมาเป็นล้าน ๆ มันเป็นมงคลอะไร หาเหตุผลไม่ได้เอามงคลมาจากไหน ความมีเหตุผลความมีหลักเกณฑ์นั่นคือความเป็นมงคล นั่นคือความเป็นของมีคุณค่า คุณค่าอยู่ตรงนั้นต่างหาก ไม่ได้อยู่กับความเพราะเห็นแก่หน้าแก่ตากัน ไม่ได้อยู่เพราะเห็นว่าเขาเอาเงินเอาทองมาให้ ถ้าอย่างนั้นศาสนาก็จมน ศาสนาไปเห็นแก่สิ่งเหล่านั้นศาสนาก็ไม่เป็นตัวของตัวเองได้ ปกครองโลกไม่ได้ กลายเป็นโลกมาปกครอง ศาสนาแหกไปหมด นั่นต้องคิดเรื่องเหล่านี้ไม่คิดไม่ได้ นี่จึงไม่ได้ปฏิบัติต่อใครง่าย ๆ โดยหาเหตุผลไม่ได้ ถ้าเหตุผลพร้อมแล้วไม่ว่าใครปฏิบัติได้ทั้งนั้น ลงใจได้ทั้งนั้น มันลงอยู่ที่เหตุผลต่างหาก ไม่ได้ลงอยู่กับเงินกับทองกับข้าวกับของ กับเป็นผู้ใหญ่ผู้น้อย ฐานะนั้นฐานะนี้ ไม่ได้ลงเพราะสิ่งเหล่านี้ เพราะธรรมไม่ได้อยู่กับสิ่งเหล่านั้น ธรรมอยู่กับเหตุกับผลคือความถูกต้องดีงามเป็นหลักเป็นกฎเป็นเกณฑ์ต่างหาก

มองมาเห็นพระเณรแฟน ๆ ฟ่าน ๆ หาเหตุผลไม่ได้มันสะดุดใจ ๆ นะ ให้เห็นอยู่ในทางจงกรม เห็นอยู่ที่สมาธิภาวนาเราปลื้มใจภูมิใจ สมกับเจตนาที่เราสอนเพื่ออย่างนั้นด้วย ไม่ได้มาแฟน ๆ ฟ่าน ๆ มีกิจธุระจำเป็นอะไรก็มาทำเสีย เหมือนกับว่าอยากจะให้เสร็จให้สิ้นเร็ว ๆ จะได้ภาวนาสงอก อันนี้มันเป็นน้ำไหลบ่า แม้จะมีสติตั้งหน้าตั้งตาด้วยความมีสติอยู่ในกิจการนั้น ๆ ทั้งรักษาจิตก็ตาม มันก็เป็นน้ำไหลบ่าไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย พอออกจากนั้นแล้วก็ท่วมกันเลยในความเพียร เป็นน้ำไหลลงช่องเดียว นี่เราอยากเห็นหมู่เพื่อนอย่างนั้น ไม่อยากพบไม่อยากเห็นที่แฟน ๆ ฟ่าน ๆ

อย่างที่เป็นมาเหล่านี้มันสะดุดตาสะดุดใจ คุยมโหฬารหาเหตุผลไม่ได้ มันบ้ำน้ำลายไปอย่างนั้น ไม่อยากพบไม่อยากเห็น อยากเห็นแต่ว่าพูดน้อยแต่ค่อยให้มากนั้น ฟัดมันลงไปกับกิเลส นี่ถ้าหากว่ากิเลสเป็นตัวเป็นตน เรากับกิเลสนี้เป็นคู่แค้นกันจริง ๆ แหละ ถึงใจเลยเทียว แต่นี้กิเลสเป็นนามธรรม ถ้าหากว่าเป็นรูปเป็นร่างเป็นเหมือนสัตว์เหมือนบุคคล ไอ้เรากับกิเลสนี่จะเป็นคู่แค้นคู่แค้นกันทีเดียว เหมือนกับเป็นคู่ผูกกรรมผูกเวรกันอย่างถึงใจเลยเทียว กิเลสไม่พังเสียเมื่อไรจะถอยไม่ได้ ตายก็ตายไปเถอะว้างั้นเลย เพราะมันเคยบีบบังคับหัวใจมาเสียนานแสนนานไม่ทราบว่ามันเท่าไร ในชาตินี้ก็เห็นแล้วตั้งแต่วันเกิดมา

ในขณะที่ออกบำเพ็ญที่แรกก็เหยียบย่ำทำลายเราไม่ลืมนะ ตั้งหน้าตั้งตาพยายามทำความ پاکความเพียรเท่าไรมันยังฉุดลากใจเราไปได้ต่อหน้าต่อตา จนไอ้โฮขนาดนี้เขี้ยวเธอ บังคับกันขนาดนั้นมันยังฉุดลากไปต่อหน้าต่อตา กำลังสู้มันไม่ได้ นี่แหละเหตุที่จะได้ฝึกกรรมหลายด้านหลายทางนะ ก็เพราะธรรมดา ๆ อย่างนี้ฝึกกัน

อย่างนี้มันไม่ได้ เอ้ ทำอย่างไร นี่ละหาอุบายอดนอนก็ลองดู แต่ปรากฏว่ามันท้อไปเสีย นิสัยไม่ถูกกัน ไม่นอนสองคืนสามคืนติด ๆ กันลองดูเป็นยังไง จิตมันทำไมคิดคะนองเอานักหนา นี่มันคิดคะนองเองนะ ไม่ใช่จะไปคิดคะนองเพราะไปรักรูปนั้นรูปร่างนั้น อย่างนั้น ไปฟุ้งเพื่อเห่อเหิมกับสิ่งนั้น มันหากเป็นอยู่ในหัวใจนี้ เผาสุ่มอยู่ในหัวใจเจ้าของนี่ความคิดความคะนองของจิต

ที่นี้ก็จะต้องได้หาอุบายฝึก ไม่นอนก็ลองดู สองคืนสามคืนติด ๆ กันก็ลองดู ผลไม่ค่อยปรากฏ มันท้อไปเสียไม่แสบคาย พลิกใหม่มาอดอาหารลองดู พออดก็ปรากฏขึ้นมา เรื่องความคิดความคะนองอยู่ในจิตใจนั้นก็สงบตัวลงไป ๆ ใจก็ค่อยเย็นขึ้นมา ๆ อิม ชอบกล ๆ แน่ นี่แหละเหตุที่เราจะได้อดอาหารจนกลายเป็นนิสัยก็เพราะเหตุนี้เอง ความหิว-หิว ความทุกข์-ทุกข์ทำไมจะไม่ทุกข์ แต่กิเลสมันดัดสันดานเรามันทรมาณเรา มันบีบบังคับเรามันทุกข์ยิ่งกว่านี้ไปอีก นั่น เอาข้อนี้มาเทียบ

ถึงเรียกว่าเป็นปฏิบัติท้ออดอยากปฏิบัติเรา เพราะได้พิจารณาหาอุบายที่จะต่อสู้กับกิเลสทั้งหลายแง่หลาย तरह เหลือเกิน ที่พอได้เงื่อนบ้างก็คือเรื่องอดอาหารสำหรับเราเองนะ คนอื่น ๆ จะเป็นยังไงก็ไม่รู้ละ แต่ส่วนใหญ่ลงธาตุชั้นธมีกำลังธาตุชั้นธนี่เป็นเครื่องเสริมกิเลสได้เป็นอย่างดีเราไม่สงสัย เช่น รากะก็เกิดได้เร็วถ้าธาตุชั้นธมีกำลัง เพราะมันได้เครื่องมือดี เครื่องมือทันสมัยนี่ พออดลงไป ๆ ใจกำลังคิดคะนองนั้นก็ค่อยสงบตัวลงไปให้เห็น จนกระทั่งสงบแนวลงไปก็รู้ได้ชัดเจนะซิ นี่ละยากก็ทนที่นี้

กินพอไม่ให้ตายเท่านั้นแหละ พัดกันไปพัดกันมาอย่างนั้นจนจิตเข้าสู่สมาธิเป็นความสงบได้ แม้เช่นนั้นก็ยังต้องได้ทรมาณนั้นแล ไม่ทรมาณมากก็ต้องทรมาณน้อยอยู่นั้นนะ ในการขบฉันไม่ได้ฉันเต็มเม็ดเต็มหน่วยแหละ พอฉันเต็มเม็ดเต็มหน่วยมันฝืดเคืองภายในจิตใจ ขลุกขลักเวลาดำเนิน มันก็ต้องถอยมาอีก เช่น อยู่อย่างในพรรษาหนึ่ง ๆ นี้ผมไม่ได้ฉันจันทันอิมแม้วันเดียวเลยนะ ในพรรษาที่อยู่กับพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เพราะอยู่กับหมู่เพื่อนมากจะอดอาหารก็ไม่สะดวก ก็เลยต้องใช้แบบผ่อน คือให้มันวันละเท่านั้นหมดเท่านั้นอิมไม่อิมไม่สำคัญ เพราะเรากำหนดให้เองนี่ แล้วเราอดเราไม่ฉันมันยังไม่เห็นตายนี่ เราฉันเท่านั้นจะเป็นไรไปให้มันเห็นดูซิวะ เรียนธรรมะเรียนเพื่อความรู้ความฉลาดทั้งธาตุทั้งชั้นธและจิตใจ ทำไมจะไม่รู้เรื่องจะเป็นจะตายของเจ้าของ

ในพรรษาหนึ่ง ๆ เป็นอย่างนั้นแล้ว อยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์มากี่ปีในพรรษากินข้าวไม่อิมแหละ อันนี้ก็ดูเหมือนจะไม่ค่อยได้พูดให้หมู่เพื่อนฟัง แต่เรื่องสมาทานธุดงค์ผมเอาทุกพรรษาเลย หมู่เพื่อนจะลี้ไปขนาดไหนลี้ไปเถอะเราไม่ให้ลี้ม ยิ่งเข้มงวดกวาดขันเจ้าของมากยิ่งขึ้น เห็นหมู่เพื่อนเหลวไหล เพราะเห็นเหลวไหลมาจากโน้นแล้ว

เอ้ หากความจริงใจไม่ได้ทำยังงี้ ทำให้วิตกวิจารณ์กับหมูกับเพื่อน ทั้ง ๆ ที่เราก็ตะเกียกตะกายต่อสู้กิเลสอย่างหนักเหมือนกัน ก็ยังอดคิดเรื่องหมูกับเพื่อนว่าไม่มีหลักมีเกณฑ์ไม่ได้ นั่น สมาทานธุดงค์ก็เอา สักเดียวล้มไป ๆ สุดท้ายหมด เอ้ ทำไมเป็นอย่างนี้ ยิ่งแสดงความไม่ไว้ใจ เราก้ยิ่งเข้มงวดกวดขันเราเข้าทุกที ๆ

ฉันจึงหันไม่มีอ้อมแอ้มจนกระทั่งออกพรรษา ให้อย่างนั้นทุกวัน ให้เท่านั้นไม่ตาย บอกเจ้าของเองไม่ตาย สงบ-จิตก็บังคับได้ง่าย เมื่อจิตสงบแล้วสบายไม่ยุ่งวุ่นวายใจ ตัวภายในนี้ก็ไม่คิดไม่คะนองทำลายตัวเอง-อยู่โดยเฉพาะ คือตามธรรมดาของจิต ถ้ามันคิดคะนอง นอกจากจะทำลายตัวเองโดยเฉพาะแล้ว มันยังไปกว้านเอารูปเอาเสียงเอากลิ่นเอารสมาเผาตัวเข้ามาอีก เป็นอารมณ์เผาตัวเองนี้แหล่มันลำบากมาก กิเลสนี้ถึงได้ถึงใจนี้ละ ฝึกกรรมานนี้เกือบเป็นเกือบตายเวลาเราทำ

ทุกข์มากจริง ๆ กิเลสนี้ทำให้เราทุกข์ การฝึกลำบากลำบากก็เพราะกิเลสเป็นต้นเหตุทั้งนั้นพาให้ทุกข์ ธรรมทานไม่ได้พาให้ทุกข์นี้ ทุกข์ทุกแง่ทุกมุม โดยลำพังของมันที่บีบบังคับเราก้ทุกข์ เราต่อสู้กับมันก็ทุกข์ มีแต่เรื่องของกิเลสพาให้ทุกข์ทั้งนั้น ธรรมทานให้ทุกข์แก่เราที่ไหน มีแต่กิเลสทั้งนั้นให้ทุกข์มากน้อย การกรรมานกันอย่างหนักก็เป็นเรื่องของกิเลส ต่อสู้กิเลสอย่างหนักไม่ใช่ต่อสู้กับธรรมนี้ละ ต่อสู้กับกิเลส พลิกแปลงเปลี่ยนแปลงอยู่นั้น พื้นฐานของปฏิบัติทางจริง ๆ ก็คือการอดนั้นแหละ ทุกข์ยากขนาดไหนก็ต้องทน จนกระทั่งจิตเป็นเหมือนหินไปเลย

เวลาสมาธิเต็มภูมิแล้วมันเป็นเหมือนหินนะ หากไม่แยกคาย เพียงสมาธิเท่านั้นมันสงบแล้ว จิตก็รู้ผ่องใสแล้ว เห็นดวงชัด ๆ อยู่เลยว่าเป็นความผ่องใสเป็นความสงบภายในตัวเอง แม้แต่อยู่ในร่างกายมันก็ไม่ใช้ร่างกาย มันรู้ชัด ๆ ว่าคือจิต นั่น นี่คือจิตนี่คือความสว่างของจิต คือความสงบของจิต นี้รู้ได้ชัด ๆ อยู่ภายในร่างนี้แหละ แต่ไม่ใช้ร่างกายอันนี้ มันหากไม่มีความแยกคายเพราะไม่ใช่เรื่องปัญญา มีแต่ความสงบเหมือนกับว่าตีกิเลสให้ตะล่อมตัวเข้ามาเฉย ๆ ปัญญาไม่ได้คลี่คลายออกฟาดฟันหันแหลกกับกิเลส ต่อเมื่อปัญญาได้ก้าวเดินออกไปนั่นแหละที่นี้ กิเลสฝังจมอยู่ที่ไหนซุกซ่อนอยู่ที่ไหน ปัญญาชุดคันขึ้นมา ๆ ฟาดแหลกละเอียดไปเรื่อย ๆ

ในธาตุในชั้นของเรานี้ทุกหนทุกแห่งเป็นเรื่องของกิเลสเป็นตัวอุปาทานทั้งนั้น เวลาปัญญาคลี่คลายลงไป ๆ นี้ถอดเสี้ยนถอดหนามขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้เห็นคุณค่าของปัญญาประจักษ์ใจ จากนั้นมาปัญญาก็หมุนละที่นี้ ใจความขี้เกียจขี้คร้านความท้อถอยอ่อนแอนี้ จนเรารู้ได้ชัด ๆ ว่าเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้น ก็เมื่อถึงขั้นนั้นแล้วสิ่งเหล่านี้ไม่มี มีแต่ท่าจะเอาท่าเดียว จนรังเอาไว้มันจะเลยเถิด ไม่หลับไม่นอน นอนไม่หลับนอนก็นอนแต่ไม่หลับเพราะจิตทำงานต่อสู้กิเลสไม่ถอย นั่งอยู่ก็ต่อสู้ แม้ที่สุดฉัน

จึงหันอยู่ก็ไม่ได้อยู่กับลิ้นกับปาก สติปัญญาอยู่กับกิเลส ต่อสู้กับกิเลส พัดกันกับกิเลส มาสนใจกับรสกับชาติที่ไหนเห็นชัด ๆ รู้ชัด ๆ อย่างนี้ นี่ปฏิบัติมาอย่างนั้น เมื่อถึงขั้น ปัญญาได้ก้าวเดิน ธรรมได้ก้าวเดิน ธรรมได้แซงเหยียบหัวกิเลสไปแล้วเป็นอย่างนั้น กิเลสค่อยหมอบลง ๆ แต่ก่อนกิเลสเหยียบย่ำทำลายธรรม แม้สมถธรรมก็เกิดไม่ได้ถูก กิเลสเหยียบพังทำลายไปหมด

ทุกข์มากทีเดียว จิตหาความสงบไม่ได้นี้ทุกข์แสนสาหัส ทีนี้พอจิตสงบได้ศาสนาก็มีคุณค่าขึ้นมา กราบพระพุทธเจ้าก็สนิทใจ กราบเฉย ๆ นับถือเฉย ๆ อย่างหนึ่ง กราบด้วยความถึงใจเป็นลำดับลำดับไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง กราบพระพุทธเจ้า กราบพระธรรม กราบพระสงฆ์ ผิดกันในใจดวงเดียวกันนั้นแล พอกิเลสอ่อนกำลังลงธรรมะก็ยิ่งมีกำลังมาก ๆ สติธรรม ปัญญาธรรม อุตสาหธรรม วิริยธรรม กลมกลืนเป็นอันเดียวกันไปเลย ขึ้นชื่อว่าธรรมแล้วรวมพลังกันมาเป็นจุดเดียว ๆ ๆ พุง ๆ ๆ แน่ะ ความซึ่เกียดซึ่คร้านหายหน้าไปหมด มีแต่เอาเป็นเอาตายเข้าสู่ทำเดียว สุดท้ายก็มาลงที่ว่ากิเลสกับเรานี้ต้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย นั่น กิเลสไม่ตายก็เราตายเท่านั้น เวลาเห็นโทษกันถึงขนาดนั้นแล้ว เห็นคุณของธรรมถึงขนาดนั้นแล้วก็มีอยู่สองเท่านั้น จะให้อยู่ด้วยกันครองจิตนครด้วยกันทั้งกิเลสทั้งธรรมนี้ไม่ได้

เอ้า ถ้ากิเลสเหนือเราก็ให้กิเลสครองจิตนครนี้เราก็บรล้วยไปเสีย ถ้าเราเก่งกิเลสนี้ต้องพึ่งเราจะเป็นผู้ครองจิตนคร ให้ธรรมครองจิตนคร มีสองเท่านั้น นี่ละที่ว่าเด็ดนะ ว่าเด็ดว่าเฉียบขาด เด็ดยิ่งกว่าเด็ดเข้าไปอีก คำว่ากิเลสนี้จะยังเหลืออยู่ภายในใจไม่ได้ถ้าเรายังมีชีวิตอยู่ ว่าอย่างนี้เลย กิเลสต้องพึ่ง ไม่วันใดวันหนึ่งต้องพึ่งแน่ ๆ ธรรมจะขยับเข้าเรื่อย ๆ ก็ยิ่งเห็นชัดเจนกิเลสตัวไหนขาดออกไปด้วยสติปัญญา ด้วยอุบายใด ๆ มั่นรู้ ๆ ไปโดยลำดับ ตัดนั้นขาดเข้ามา อันนี้ขาดเข้ามา ๆ ขาดเข้ามาเรื่อย มันเห็นชัด ๆ ด้วยใจนี้มา เช่น อย่างธาตุอย่างขันธ์ มันยึดธาตุถือธาตุถือรูปถือภพนี้ เวลาพึ่งเข้าไปด้วยอุบายต่าง ๆ ตั้งแต่ต่อสู้ทะลุทะลวงไปถึง อนิจจัง ทุกข์ อนตตตา แดกกระจายไปหมดรอบด้านไปหมดแล้ว คำว่าอุปาทานความหลงในกายก็หมดให้เห็นชัด ๆ นี่ มั่นรู้ชัด ๆ ภายในใจ ไม่มีใครบอกก็ตาม หากบอกขึ้นกับตัวเองเป็น สนฺทิฏฐิโก ๆ จนกระทั่งหมด ความหลงกายความยึดมั่นถือมั่นในกาย อุปาทานในกายหมด ๆ รู้ ๆ หมดเข้าไปเป็นขั้น ๆ

กิเลสตัวสำคัญนี่ละ ตัวอยู่ในร่างกายนี้ตัวสำคัญมากที่สุดทีเดียว กำลังก็มาก บีบบังคับเราก็ก็นัก ทุกข์ก็มาก พอตัวนี้พึ่งลงไปแล้วก็มีแต่ส่วนละเอียดลงไปเป็นนามธรรม เรื่องสังขาร วิญญาณ ยิบเย็บ ๆ มันจะยิบเย็บขนาดไหนก็ตามเถอะ ลงสติปัญญาได้หยั่งเข้าไปจ่อเข้าไปแล้วยังไงก็ไม่ถอย เอาจนรู้ ไม่มีอะไรเหนือสติปัญญาไป

ได้ ก็เลสตัวใดไม่แหลมคมยิ่งกว่าสติปัญญา เมื่อถึงขั้นสติปัญญาแหลมคม ๆ ขนาดนั้น
อย่าเข้าใจว่าคนเราจะโง่อยู่ตลอดเวลา ถึงเวลาฉลาดฉลาดจริง ๆ หากพลิกแพลง
เปลี่ยนแปลงในตัวเองนั้นแหละ โดยไม่ต้องว่าจะต้องทำอย่างนั้นจะต้องทำอย่างนี้ มัก
หากเป็นในหลักธรรมชาติของจิตที่มีความรอบคอบหรือคล่องแคล่วในตัวเองนั้นละ
เพราะเป็นอัตโนมัตถิ์ ที่นี่อะไรขาดลงไป ๆ ก็รู้นี้

แม้แต่สัญญา สังขาร วิญญาณ พวกเวทนานี้ขาดออกไปยังเหลือแต่จิตล้วน ๆ ก็
รู้ เวทนาก็มีแต่จิตเวทนานั้นละเอียด ๆ ก็เป็นคู่กันกับพวกสัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่ง
เกิดมาจากใจอันเดียวกัน ก็เป็นขั้นเป็นอันหนึ่งต่างหาก มันเป็นเหมือนกาฝากนี้ ถ้า
เราหลงมันก็ดูซึมเอาจิตแหลกไปเหมือนกัน เหมือนกับกาฝากที่อยู่ตามกิ่งไม้ มันเกิด
ขึ้นมามันเป็นกาฝาก เป็นกิ่งเป็นก้านเป็นต้นเป็นลำของมัน เป็นดอกเป็นใบของมัน แต่
มันอาศัยอาหารของกิ่งไม้นั้นเลี้ยงลำต้นของมัน ต้นไม้ต้นไหนมีกาฝากมาก ๆ แล้วไม่
นานก็ตาย ใสนี้ก็เลสมาก ๆ เหยียบลงมันก็แหลกชิ เหล่านี้อาการทั้งห้า รูป เวทนา
สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นกาฝาก สติปัญญาหยังทราบหมดแล้วตัดกันขาดลงไป
นอกจากนั้นก็ยังมีเหลือแต่เชื้อที่ฝังอยู่ในจิตอย่างลึกลับ อย่างละเอียดลอมมาก
แต่ก็ไม่เห็นอสติปัญญาอันเกรียงไกรนี้ไปได้ หมุนเข้าไปจนได้เอาจนพัง

นี่ซิที่พูดถึงเรื่องความเจ็บแสบกับกิเลส ที่เป็นเหมือนกับว่าเป็นคู่กรรมคู่เวรคู่
เคียดคู่แค้นกันจริง ๆ มันถึงใจจริง ๆ ไม่ใช่ธรรมดา เพราะมันทำความทุกข์ความ
ทรมานให้เราตั้งแต่ไหนแต่ไรมาก็ทราบได้ชัด ในชาติปัจจุบันนี้เวลามันบีบบังคับเรา
เอาต่อหน้าต่อตาเลย มันทำไมจะไม่เข็ดเมื่อถึงขั้นที่ควรจะเข็ดมันเข็ด สติปัญญา
หยังทราบกันลงไป ๆ สิ่งที่เราควรเข็ดต้องเข็ด นี่กล่าพูดว่ากิเลสกับเราเป็นอย่างนั้น ว่า
อย่างนั้นเลย เมื่อถึงขั้นมันเป็นกิเลสกับหัวใจเรานี้จะให้ครองกันอยู่ต่อไปอีกไม่ได้ว่า
๑) กิเลสต้องพัง ๒) เราต้องพัง คือ ๑) กิเลสต้องตาย ๒) เราต้องตาย มีสองอย่างเท่า
นี้ จะให้อยู่ด้วยกันทั้งสองนี้ไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามเราจะเอาให้กิเลสพังให้ได้นี้ไม่มี
ถอย จนกระทั่งหมดลมหายใจขาดดินนั้นแหละสุดวิสัย เอ้า มันจะครองก็ให้มันครอง
ไป ถ้าลมหายใจยังมีอยู่แล้วยังไงมันก็ต้องพัง เราจะต้องเป็นผู้ครองจิตดวงนี้ ธรรม
นั้นแหละคำว่าเราก็คือ มีเท่านั้นว่าฉัน นี่ซิเมื่อถึงขั้นนั้นแล้วจะอ่อนช้อยอ่อนไหวได้ยัง
อะไรก็เป็นเหมือนไฟได้เชื้อไปหมด เผาไปเลย ๆ กิเลสตัวไหนจะมาเก่งเหนือธรรม
สุดท้ายมันก็พังทลายลงไปหมด

หาที่ไหนของวิเศษ ที่ไม่วิเศษก็คือกิเลสมันเป็นเหมือนมูตรเหมือนคูณ มันไป
พอกอยู่บนหัวใจ ใจจึงเป็นใจที่ต่ำช้าเลวทรามไปเสียหาคคุณค่าไม่ได้ ก็เพราะกิเลส
เองตัวหาคคุณค่าไม่ได้ไปครอบงำอยู่นั้น เมื่อพังสิ่งนี้ออกไปเสียหมดไม่มีเหลือแล้ว ไม่

ต้องบอกแหละของวิเศษอยู่ที่ไหน หวาอะไร อะไรวิเศษในโลกนี้ ดินก็เป็นดิน น้ำก็เป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ อากาศเป็นอากาศ วิเศษวิโสอะไร มันเคยมีมาตั้งกัปตั้งกัลป์ไม่เห็นใครว่ามันวิเศษวิโส ไม่มีใครได้ความวิเศษวิโสจากมัน แน่ะ มันก็รู้ได้ชัด ๆ

เมื่อจิตกับธรรมเข้าสัมผัสกันไม่ต้องว่าความวิเศษวิโสเป็นยังไงมันรู้ ๆ ๆ สิ่งเหล่านั้นวิเศษวิโสยังไงมันก็รู้ นี่อันนี้วิเศษวิโสยังรู้ในหัวใจเจ้าของ นี่ที่ว่าผู้เห็นคุณเห็นยังงั้น เห็นประจักษ์ใจ ๆ เห็นอย่างถึงใจ ๆ เห็นโทษของกิเลสก็ถึงใจ ๆ ทำไมจะไม่มีการล้าใจต่อสูกับมัน เมื่อความเห็นโทษก็เห็นถึงใจ ความเห็นคุณของธรรมก็เห็นถึงใจ กำลังทั้งสองอย่างนี้ก็เป็นเครื่องหนุนให้กำลังใจมากขึ้นก็พุ่ง ๆ ๆ

นี่ชื่อนามาสอนหมู่สอนเพื่อน สอนด้วยจิตด้วยใจจริง ๆ ถอดหัวใจออกมาสอนลากเอามาหมดจนไม่มีอะไรเหลือเลย เมื่อเห็นอะไรแสดงเหตุแสดงตามันถึงสะท้อนมากนะ เพราะไม่ได้สอนเล่น ๆ นี่นะ เราพูดตรง ๆ ด้วยนะว่าไม่ได้สอนแบบด้นเดาด้วยสอนตามความมีความเป็นที่ปรากฏขึ้นมา ทั้งภาคปฏิบัติทั้งผลที่ปรากฏขึ้นมาน้อยเพียงไร นำเอามาสอนทั้งสองเงื่อนไข ทั้งเงื่อนไขเหตุและเงื่อนไขผล อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มกำลังความสามารถของตนจนไม่มีอะไรจะสอน สอนหมู่สอนเพื่อน ไม่ได้มีความรู้สึกว่าได้ต้นได้เดามาสอนหมู่เพื่อนนี่นะ ถอดออกมานี่นะ ๆ เหมือนอย่างนั้นจะว่าทำทาก็ได้ธรรมทั้งหลายนี้ เอหิพัสสโก ๆ ประกาศอยู่ในหัวใจนี้เหมือนกับว่าทำทาย ดูซิ ๆ นี่นะ ๆ ว้างั้น เมื่อเวลาถึงขั้นธรรมของจริงเจ้าของก็ให้เห็นอย่างชัดเจนสามารถประกาศให้โลกทั้งหลายให้รู้กันได้อย่างพระพุทธเจ้าของเรา

ถ้าว่าเคียดว่าแค่นี้ก็เคียดแค่นี้ถึงขนาดนั้นละกับกิเลส เพราะได้รับความทุกข์ทรมานจากมันมาก มันเต็มอยู่ในหัวใจประจักษ์หัวใจ จนถึงขนาดว่าจะครองหัวใจนี้ทั้งสองเจ้าของอีกต่อไปไม่ได้ ๑) กิเลสต้องพัง ๒) เราต้องพัง แต่ในขณะที่เดียวกันยังงี้ก็จะเอากิเลสให้พังในวันใดเวลาหนึ่งจนได้ไม่ถอย แล้วมันจะหนีความสามารถไปได้ยังไงเมื่อกำลังใจถึงขนาดนั้นแล้ว มันต้องพังจนได้แหละ ที่นี้เอามันไปอยู่ในหัวใจได้สมมุติว่ามันอยู่ในหัวใจนี้ไม่ได้แล้ว มันพังหมดแล้วนี่ มันอยู่ในหัวใจได้ แสดงออกมากิริยาทำทางใดทำไมจะไม่รู้ กิเลสมันประเภทเดียวกันนี้ แสดงออกมามีกลมายาใดก็รู้ แสดงออกมามีเปิดเผยก็รู้ แสดงออกมามีลึกลับ แสดงออกมามีแบบกลมายามันก็รู้หมดเพราะมันไม่หนีธรรม ธรรมเหนือมันอยู่แล้วทำไมจะไม่เห็นทำไมจะไม่รู้ นอกจากไม่พูดเท่านั้น

เอาละพูดเท่านั้นละ

พูดท้ายเทศน์

ไม่มีอะไรยากยิ่งกว่าการฆ่ากิเลสการถอดถอนกิเลส งานในสามแดนโลกธาตุนี้ ไม่มีงานใดยิ่งกว่างานการต่อสู้ การฆ่า การถอดถอนกิเลส ต้องได้ทุ่มหมดทุกอย่างเลย ฉะนั้นชีวิตจิตใจจึงมอบกันลงไปเลยทีเดียวเสียตายอยู่ไม่ได้ นั่น ถึงวาระที่จะมอม-มอมลงเลยทุ่มลงเลย สติปัญญามีเท่าไรทุ่มลงเลยจะสงวนไว้ไม่ได้ งานอย่างอื่นเราไม่เป็นอย่างนั้น เสร็จก็เสร็จ ไม่เสร็จก็ไม่เสร็จ แต่งานนี้ถึงวาระแล้วมอมหมดเลยไม่มีคำว่าอาลัยเสียตาย เราทำเราทำอย่างที่พูดนี้ด้วยนะ เราไม่ได้ทำอะไรเหล่า ๆ เหล่า ๆ แฟน ๆ ฟ่าน ๆ เราไม่ได้ทำ เพราะฉะนั้นเวลามาเห็นหมู่เพื่อนแฟน ๆ ฟ่าน ๆ เหล่า ๆ เหล่า ๆ นี้มันถึงขวางตาแทงใจ ไม่อยากพบอยากเห็น มันขัดกันจริง ๆ

เราถือเรื่องความเพียรนี้เป็นเรื่องใหญ่โตมากที่สุดทีเดียว มองเห็นพระก็อยากเห็น พระที่มีความเพียร เราไม่อยากเห็นพระเด่น ๆ ด้าน ๆ ลิ่นทำให้กิเลสเหยียบหัวอยู่ตลอดเวลา เราไม่อยากพบอยากเห็น เพราะกิเลสมันเหยียบหัวคนอยู่แล้ว เหยียบหัวพระอยู่แล้ว เราอยากเห็นวิธีต่อสู้ อยากเห็นการต่อสู้ของพระ เพื่อจะลากคอกิเลสที่อยู่บนหัวลงมาเหยียบให้แหลกแตกกระจายไม่มีอะไรเหลือเลย ให้เหลือแต่วิมุตติธรรมเต็มหัวใจ นั่นเราอยากพบอยากเห็นอย่างนั้น เพราะอันนี้วิเศษสุดนี้

ลองกิเลสมันลือลงจากหัวใจเท่านั้นไม่มีอะไรกวนใจ แนะ เมื่อประมวลลงมาแล้วทั้งหมด ทุกข์มากทุกข์น้อยตั้งแต่มหันตทุกข์มาจนกระทั่งถึงทุกข์อย่างละเอียด มันก็เรื่องกิเลสทั้งนั้นพาให้ทุกข์ แนะ มันไม่มีอะไรที่จะตำหนิตัวจริงมันเลย ก็คือกิเลสเท่านั้น พออันนี้ได้มันลือลงไปแล้วไม่มีอะไรนี้ แม้แต่ธาตุชั้นธจะแตกของมันด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วยก็ทราบกันอยู่ตามความจริงของมัน ไม่ได้มีความกระทบกระเทือน ไม่มี ความเจ็บปวดแสบร้อนภายในจิตใจเลย ต่างอันต่างจริง นั่นเห็นชัด ๆ อย่างนั้นนะ มันจะทุกข์มากขนาดไหนจะทนได้ก็ทนของมัน ทนไม่ได้ก็ไปของมัน

นี้ได้พูดเป็นข้อเปรียบเทียบ เหมือนกับไฟไหม้กอไผ่ ไฟจ่อเข้าไปส่งเปลวจรดเมฆโน่น เสียงระเบิดปังปัง ๆ เหมือนฟ้าถล่ม ในขณะที่มันแสดงเต็มที่ทั้งพื้นที่ทั้งเปลวไฟทั้งเสียงของไฟนั้น มันเหมือนกับว่าต่างอันต่างมีวิญญูณ เหมือนกับว่าพินก็มีวิญญูณ ไฟก็มีวิญญูณ เปลวก็มีวิญญูณ ความที่มันระเบิดตูมตาม ๆ ก็เหมือนมีวิญญูณ พิจารณาไปตามความจริงแล้วมันไม่มีอะไรเลย แนะ พินก็ไม่รู้ความหมายของตัวเองและไม่รู้ความหมายของไฟ ไฟเองก็ไม่รู้ความหมายของตัวเองและไม่รู้ความหมายของพิน เปลวส่งจรดเมฆก็ไม่รู้ความหมายของตัวเอง เสียงระเบิดตูมตาม

ๆ ก็ไม่รู้ความหมายของตัวเอง ก็คือเราที่ยืนดูอยู่นี้เป็นผู้รู้ความหมายทุกอย่าง สิ่งเหล่านั้นเขาไม่รู้

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาทุกขเวทนาบีบบังคับกาย เช่น เจ็บไข้ได้ป่วยหนัก ๆ อย่างนี้ มันทำให้ติดให้ตื่นให้อะไรต่ออะไร มันก็เหมือนกับไฟไหม้กอไผ่นั้นแหละ มันงอมันหงิกมันกระเด็นตกปั้งปั้ง ๆ เหมือนมีวิญญูณ อันนี้ร่างกายมันก็หงิกงอ กัดแหว่งก็เพราะทุกขเวทนา นั่นมันเป็นเหมือนไฟเผา อันนี้เป็นได้ พระอรหันต์เราก็แน่ใจว่าเป็นได้เหมือนกัน เพราะเป็นเรื่องส่วนธาตุขันธ์ คือมันจะแสดงความหงิกความงอ ความกระตุกกระตักไปในแง่ต่าง ๆ เป็นได้เหมือนกันเพราะเรื่องของขันธ์ ขันธ์ของโลกเป็นได้ ขันธ์ของพระอรหันต์ท่านก็เป็นได้ อันใดที่อยู่ในวิสัยของท่านที่จะบังคับได้ ท่านก็บังคับ อันไหนไม่ใช่วิสัยของท่านที่จะบังคับ ก็เป็นไปตามเรื่องของขันธ์ส่วน ๆ มันก็ต้องแสดงได้ อันนี้เราไม่ค้ำ แต่สำคัญจิตนี่ซึ่งเป็นหลักธรรมชาติของตัวเอง ทั้ง ๆ ที่อยู่ในขันธ์อันเป็นตัวสมมุติ แต่จิตนี่ก็เป็นวิมุตติแล้วมันเข้ากันได้ยังไง มาประสานกันได้ยังไง มาทำให้กระทบกระเทือนได้ยังไง กระเทือนไม่ได้ว่างั้นเลย

นี่ถึงกล่าวพูดว่าพระอรหันต์ไม่มีเวทนาทั้งสาม คือ สุข-ทุกข์-เฉย ๆ ภายในจิตจะเอาเวทนามาจากไหน เวทนามันก็เป็นสมมุติ สุขเวทนามันก็ตาม ทุกขเวทนามันก็ตาม อุเบกขาเวทนามันก็ตาม เป็นสมมุติทั้งหมด เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ด้วยกันทั้งนั้น จิตวิมุตติเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เมื่อไร ความจริงก็เป็นอย่างนั้น รู้กันอยู่อย่างนั้น จะทำอะไรให้ท่านกระทบกระเทือนเพราะเป็นหลักธรรมชาติตายตัวแล้ว จะเรียกว่า อกุปปก็เรียกได้แล้วเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ หากความกำเริบไม่ได้

อย่างพ่อแม่ครูบาอาจารย์ว่าดังที่เขียนไว้ในประวัติ ๆ พระอรหันต์บางองค์ท่านยืนนิพพานบ้าง เดินนิพพานบ้าง นั่งนิพพานบ้าง แล้วยอนนิพพานบ้าง ตามอัธยาศัย ความถนัดของท่านในวาระสุดท้ายที่ท่านจะแสดงยังไงท่านก็แสดงได้ตามต้องการของท่าน เพราะจิตของท่านอยู่เหนืออันนี้แล้ว เวทนาไม่ได้ไปเหยียบย่ำทำลายจิตใจของท่านได้ ทำไมท่านจะแสดงไม่ได้ตามอัธยาศัยของท่าน ท่านว่าส่วนมากนอนนิพพานนั่งนิพพานก็จำนวนน้อยแต่ยังมากกว่าทำอื่น ทำเดินนิพพานมีน้อยมากหากปรากฏท่านเองท่านก็ไม่เห็นค้ำ ท่านไม่เห็นค้ำในความเป็นของท่านว่าไม่ถูก

ทำไมพระอรหันต์จะนิพพานอย่างนั้นได้ แน่ะ ท่านไม่เห็นค้ำนี้ ท่านก็เล่าตามความจริงที่ท่านรู้ท่านเห็น ถ้าหากไม่จริงท่านก็ค้ำของตัวเองซิ เพราะท่านเป็นผู้รู้ผู้เห็นเอง นี่ท่านก็ไม่ค้ำ ท่านก็เล่าตามความจริงของท่านให้ฟัง ไอ้เราเองก็หาที่ค้ำไม่ได้เหมือนกัน จึงยอมรับร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ท่านจะตายในท่าใดเรื่องใด อุบัติเหตุเป็นต้นอย่างนี้ก็ตายซิเรื่องของขันธ์ มันเรื่องของขันธ์ล้วน ๆ นี่ จะตายท่าไหนแบบไหน

ก็เป็นเรื่องของชั้นธล้วน ๆ ไม่ใช่เรื่องของจิตวิมุตติ-จิตวิมุตติไม่ได้มายุ่งเกี่ยวกันนี้ มีปัญหาอะไรกับเรื่องธาตุเรื่องชั้นซึ่งแตกตายไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ มันก็เรื่องของธาตุของชั้นธทั้งนั้น

ธรรมที่พูดอยู่ทั้งหมดนี้ก็กังวลอยู่ในหัวใจนั่น ทำไมจึงจะคู้ยเซียแต่กิเลสมาโปะเอา ๆ จนมีติดปิดตาหาทางออกไม่ได้ ออกไปแต่สิ่งที่มองดูไม่ได้นั่นนะ เรื่องกิเลสพาให้ออกไม่ใช่เรื่องธรรมพาให้ออกอย่างนั้น นี่ซีเราสลดสังเวชเพราะเหตุนี้เอง สลดสังเวชกับหมู่กับเพื่อน สิ่งที่น่ามาสอนก็สอนอยู่โต้น ๆ ฟังอย่างถึงใจ ถ้าจะให้ถึงใจมันก็ถึง เพราะผู้เทศน์เทศน์ด้วยความถึงใจนี่นะ ไม่ได้เทศน์แบบเหลว ๆ แหละ ๆ กับหมู่กับเพื่อน เทศน์ด้วยความจริงเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มอรรถเต็มธรรมเต็มหัวใจเจ้าของนี้หาผู้ที่จะเข้าอกเข้าใจนิดหนึ่งไม่มี ใ้เรื่องความเข้าใจมีแต่เรื่องเทวทัตทำลายศาสนาทำลายตัวเอง นั่นซิมันน่าสลดสังเวช เรื่องอรรถเรื่องธรรมไม่ปรากฏ

เอาละเลิกกันละเหนื่อยแล้ว